QORTI TAL-MAGISTRATI (GHAWDEX)
BHALA QORTI TA' GUDIKATURA KRIMINALI

Magistrat Dr. Neville Camilleri B.A., M.A. (Fin. Serv.), LL.D.

Il-Pulizija
(Spettur Angelo Gafà)
(Spettur Jonathan Ferris)

vs.

Noel Formosa
Anthony Formosa
Giovanni Mercieca
Joseph Sultana
Luigia Grima
Lucia Anna Haber neé Attard

Numru: 45/2011

Illum id-disgha (9) ta' Novembru 2016

Il-Qorti,

Rat l-imputazzjonijiet migjuba fil-konfront ta'

Noel Formosa, ta' disgha u tletin (39) sena, bin Joseph u Josephine neé Farrugia, imwieled Victoria, Ghawdex, fl-10 ta' Dicembru 1971, residenti f'numru 9, Triq San Lawrenz, San Lawrenz, Ghawdex, u detentur tal-Karta tal-Identita' bin-Numru 30671(G);

Anthony Formosa, ta' sebgha u hamsin (57) sena, bin Paul u Carmela neé Camenzuli, imwieled San Lawrenz, Ghawdex, fl-24 ta' Marzu 1954, residenti f'numru 17, Triq il-Wileg, San Lawrenz, Ghawdex, u detentur tal-Karta tal-Identita' bin-Numru 25054(G);

Giovanni Mercieca, ta' tmienja u erbghin (48) sena, bin Carmenu u Maria neé Haber, imwieled Victoria, Ghawdex, fit-8 ta' Lulju 1962, residenti f'Johncon, Triq Karmni Grima, San Lawrenz, Ghawdex, u detentur tal-Karta tal-Identita' bin-Numru 32962(G);

Joseph Sultana, ta' wiehed u hamsin (51) sena, bin Anthony u Mary Anne neé Hili, imwieled Victoria, Ghawdex, fid-29 ta' Awwissu 1959, residenti f'numru 8, Triq Ta' Bieb il-Ghar, San Lawrenz, Ghawdex, u detentur tal-Karta tal-Identita' bin-Numru 48459(G);

Luigia Grima, ta' disgha u hamsin (59) sena, bint Joseph Grima u Carmela neé Grima, imwielda San Lawrenz, Ghawdex, fis-17 ta' Settembru 1951, residenti f'Louises, Triq it-Torri, San Lawrenz, Ghawdex, u detentrici tal-Karta tal-Identita' bin-Numru 62251(G);

u

Lucia Anna Haber neé Attard, ta' erbghin (40) sena, bint Joseph Attard u Giorgia neé Attard, imwielda n-Nadur, Ghawdex, fil-25 ta' Novembru 1970, u residenti f'numru 3, Triq ir-Rabat, Nadur, Ghawdex, u detentrici tal-Karta tal-Identita' bin-Numru 31970(G),

akkuzati talli f'dawn il-Gzejjer, f'Marzu 2010 u/jew fix-xhur precedenti, f'isimhom u bhala rapprezentanti tal-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz, Ghawdex, b'diversi atti maghmulin fi zminijiet differenti, izda li jiksru l-istess dispozizzjoni tal-Ligi u li gew maghmula b'rizoluzzjoni wahda:

1. irrendew ruhhom komplici ma' Godfrey Formosa min Naxxar (I.D.: 102979M) billi bil-hsieb li jwettqu frodi, urew dan il-hsieb b'atti esterni u taw bidu ghall-esekuzzjoni ta' frodi b'ghemil qarrieqi hekk kif ikkontemplat fl-Artikoli 308 u 309 tal-Kapitolu

9 tal-Ligijiet ta' Malta, u dan bi hsara ta' aktar minn elfejn, tliet mija u disgha u ghoxrin Euro u sebgha u tletin centezmu (€2,329.37) ghad-dannu tal-Gvern ta' Malta u/jew l-Unjoni Ewropea, liema frodi ma giex esegwit minhabba xi haga accidentali u indipendenti mill-volonta' taghhom;

Lil Anthony Formosa, Giovanni Mercieca u Joseph Sultana wahedhom talli:

2. fl-istess perjodu, lok u cirkostanzi, sabiex jiksbu xi vantagg jew beneficcju ghalihom jew ghal haddiehor, f'xi dokument mahsub ghal xi awtorita' pubblika, xjentement ghamlu dikjarazzjoni jew stqarrija falza jew taw taghrif falz;

3. fl-istess perijodu, lok u cirkostanzi, ghamlu falsifikazzjoni ohra jew xjentement ghamlu uzu minn xi dokument iehor falsifikat;

Lil Noel Formosa, Anthony Formosa u Luigia Grima wahedhom talli:

4. fl-istess perjodu, lok u cirkostanzi, irrendew ruhhom komplici ma' Godfrey Formosa min Naxxar (I.D.: 102979M) u ohrajn, fl-atti illi dawn, sabiex jiksbu xi vantagg jew beneficcju ghalihom jew ghal haddiehor, f'xi dokument mahsub ghal xi awtorita' pubblika, xjentement ghamlu dikjarazzjoni jew stqarrija falza jew taw taghrif falz;

5. fl-istess perijodu, lok u cirkostanzi, irrendew ruhhom komplici ma' Godfrey Formosa min Naxxar (I.D.: 102979M) u ohrajn, fl-atti illi dawn, ghamlu falsifikazzjoni ohra jew xjentement ghamlu uzu minn xi dokument iehor falsifikat.

Il-Qorti giet mitluba sabiex, f'kaz ta' htija, tikkundanna lill-akkuzati ghall-hlas ta' spejjez li jkollhom x'jaqsmu mal-hatra ta' esperti jew periti fil-proceduri hekk kif ikkontemplat fl-Artikolu 533 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta.

Rat id-dokumenti esebiti u l-atti processwali kollha ta' dan il-kaz.

Rat in-nota tal-Avukat Generali (*a fol.* 469) datata 31 ta' Ottubru 2012 li permezz taghha baghat lill-imputati biex jigu ggudikati minn din il-Qorti bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali bil-mod segwenti:

(a) fil-konfront ta' Noel Formosa, Anthony Formosa, Giovanni Mercieca, Joseph Sultana, Luigia Grima, Lucia Anna Haber:

(i) fl-Artikoli 17, 18, 31, 533 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;
(ii) fl-Artikoli 41, 42, 308, 309, 310 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;

(b) fil-konfront ta' Anthony Formosa, Giovanni Mercieca, Joseph Sultana:

(i) fl-Artikoli 17, 18, 31, 533 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;
(ii) fl-Artikolu 188 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;
(iii) fl-Artikolu 189 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;

(c) fil-konfront ta' Noel Formosa, Anthony Formosa, Luigia Grima:

(i) fl-Artikoli 17, 18, 31, 533 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;
(ii) fl-Artikoli 42, 188 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta;
(iii) fl-Artikoli 42, 189 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta.

Rat illi waqt l-udjenza tal-4 ta' Dicembru 2012 (*a fol.* 471) gew moqrija l-Artikoli mibghuta mill-Avukat Generali fil-31 ta' Ottubru 2012 u f'liema seduta l-imputati ddikjaraw li ma kellhomx oggezzjoni li l-kaz taghhom jigi trattat u deciz minn din il-Qorti bi procedura sommarja.

Semghet lix-xhieda kollha prodotti mill-Prosekuzzjoni.

Semghet lill-imputati kollha jixhdu minn jeddhom u b'mod volontarju.

Rat illi, in segwitu ta' Assenjazzjoni ta' Doveri mahruga mill-Prim'Imhallef fit-30 ta' Gunju 2015 (*a fol.* 507) din il-kawza giet

assenjata lil din il-Qorti kif diversament preseduta u skond Assenjazzjoni ohra ta' Doveri mahruga mill-Prim'Imhallef fit-23 ta' Frar 2016 (*a fol.* 509) din il-kawza regghet giet assenjata lil din il-Qorti kif preseduta.

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet tal-Prosekuzzjoni pprezentata fit-12 ta' Awwissu 2016 (*a fol.* 528 *et seq.*).

Semghet, fis-seduta tat-28 ta' Settembru 2016, is-sottomissjonijiet finali bil-fomm tad-difiza (*a fol.* 542 *et seq.*).

Rat illi din il-kawza kienet qed tinstema flimkien ma' kawza ohra fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Godfrey Formosa** (Kawza Numru 46/2011).

Ikkunsidrat

Illi l-Qorti ser tibda billi taghmel riferenza ghax-xiehda u ghad-dokumenti saljenti li gew mismugha u prezentati tul il-mori tal-proceduri odjerni li jirrigwardaw il-kawza odjerna.

Illi, fis-seduta tad-9 ta' Mejju 2012, xehed l-Ufficjal Prosekutur l-i**Spettur Angelo Gafà** (*a fol.* 36 *et seq.*) fejn spjega li l-Ufficjal Investigattiv f'dan il-kaz kien l-eks Spettur Ivan Cilia. Huwa ezebixxa, fost l-ohrajn, is-segwenti dokumenti:

- ir-rapport maghmul lill-Kummissarju tal-Pulizija mill-*Malta Resources Authority* (MRA)(Dok. "AG 1" – *a fol.* 43 *et seq.*);
- kopja tal-Gazzetta tal-Gvern fejn fiha giet ippubblikata skema ta' *refund* li l-Gvern kien qed jaghti fuq sistemi fotovoltajici (Dok. "AG 2" – *a fol.* 139 *et seq.*);
- rapport ta' evalwazzjoni maghmul minn kumitat appuntat mill-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz (Dok. "AG 3" – *a fol.* 146 *et seq.*);
- offerta li kienet giet sottomessa lill-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz mill-kumpanija *Di Natura* ta' Psaila Street, Birkirkiara (Dok. "AG 4" – *a fol.* 148 *et seq.*);
- lista ta' applikanti li kienu applikaw biex jibbenifikaw minn l-iskema (Dok. "AG 5" – *a fol.* 150 *et seq.*);

- applikazzjoni li saret minn Anthony Formosa (Dok. "AG 6" – *a fol.* 161 *et seq.*);
- applikazzjoni li saret minn Giovanni Mercieca (Dok. "AG 7" – *a fol.* 174 *et seq.*);
- applikazzjoni li saret minn Joseph Sultana (Dok. "AG 8" – *a fol.* 185 *et seq.*);
- applikazzjoni li saret minn Lewis Grima (ir-ragel ta' Luigia Grima) (Dok. "AG 9" – *a fol.* 199 *et seq.*);
- dikjarazzjonijiet ta' rifjut ghall-jedd ghal parir legali ta' Godfrey Formosa (Dok. "AG 12" – *a fol.* 213; Dok. "AG 14" – *a fol.* 219; Dok. "AG 16" – *a fol.* 225; Dok. "AG 18" – *a fol.* 229);
- stqarrijiet rilaxxati minn Godfrey Formosa (Dok. "AG 13" – *a fol.* 214 *et seq.*; Dok. "AG 15" – *a fol.* 220 *et seq.*; Dok. "AG 17" – *a fol.* 226 *et seq.*; Dok. "AG 19" – *a fol.* 230 *et seq.*);
- *Memorandum and Articles of Association* rigwardanti l-kumpanija *D & G Projects Limited* (Dok. "AG 22" – *a fol.* 292 *et seq.*);
- *Memorandum and Articles of Association* rigwardanti l-kumpanija *Di Natura Limited* (Dok. "AG 23" – *a fol.* 308 *et seq.*);
- dikjarazzjonijiet ta' rifjut ghall-jedd ghal parir legali ta' Noel Formosa (Dok. "AG 24" – *a fol.* 322; Dok. "AG 26" – *a fol.* 327; Dok. "AG 28" – *a fol.* 332);
- stqarrijiet rilaxxati minn Noel Formosa (Dok. "AG 25" – *a fol.* 323 *et seq.*; Dok. "AG 27" – *a fol.* 328 *et seq.*; Dok. "AG 29" – *a fol.* 333 *et seq.*);
- stqarrijiet rilaxxati minn Anthony Formosa (Dok. "AG 30" – *a fol.* 337 *et seq.*; Dok. "AG 32" – *a fol.* 342 *et seq.*);
- dikjarazzjoni ta' rifjut ghall-jedd ghal parir legali ta' Anthony Formosa (Dok. "AG 31" – *a fol.* 341);
- stqarrijiet rilaxxati minn John [Giovanni] Mercieca (Dok. "AG 33" – *a fol.* 345 *et seq.*; Dok. "AG 35" – *a fol.* 350 *et seq.*);
- dikjarazzjoni ta' rifjut ghall-jedd ghal parir legali ta' John [Giovanni] Mercieca (Dok. "AG 34" – *a fol.* 349);
- stqarrijiet rilaxxati minn Joseph Sultana (Dok. "AG 36" – *a fol.* 353 *et seq.*; Dok. "AG 38" – *a fol.* 357 *et seq.*);
- dikjarazzjoni ta' rifjut ghall-jedd ghal parir legali ta' Joseph Sultana (Dok. "AG 37" – *a fol.* 356);

- stqarrijiet rilaxxati minn Luigia Grima (Dok. "AG 39" – *a fol.* 359 *et seq.*; Dok. "AG 41" – *a fol.* 363 *et seq.*);
- dikjarazzjoni ta' rifjut ghall-jedd ghal parir legali ta' Luigia Grima (Dok. "AG 40" – *a fol.* 362);
- dikjarazzjoni ta' rifjut ghall-jedd ghal parir legali ta' Lucienne [Lucia Anna] Haber (Dok. "AG 42" – *a fol.* 366);
- stqarrija rilaxxata minn Lucienne [Lucia Anna] Haber (Dok. "AG 43" – *a fol.* 367 *et seq.*).

L-Ufficjal Prosekutur l-i**Spettur Angelo Gafa** rega' ha l-pedana tax-xhieda fis-seduta tal-20 ta' Gunju 2012 (*a fol.* 409) fejn bhala Dok. "AG 44" (*a fol.* 410) ezebixxa Gazzetta tal-Gvern tat-12 ta' Frar 2010 bin-numru 18540 flimkien ma' korrispondenxza li rcieva minn Mark Sciberras (ghad-Dipartiment tal-Informazzjoni).[1]

Illi, fis-seduta tad-9 ta' Mejju 2012, xehed ukoll l-**eks Spettur Ivan Cilia** (*a fol.* 371 *et seq.*) fejn spjega li dan il-kaz jirrigwarda skema li kien hareg il-Gven ta' Malta biex residenti japplikaw ghal sussidju biex jixtru sistema fotovoltajika. Jghid li dan is-sussidju kien jista' jammonta sa massimu ta' tlett elef Euro (€3000) jew inkella hamsin fil-mija (50%) tal-ispiza kapitali biex tinxtara din is-sistema. Spjega kif l-MRA irraportat lil Pulizija li kienet irceviet ilment minn ghand ir-*Renewable Energy Association Malta* (REAM) li fiha membri li x-xoghol taghhom huwa li jipprovdu sistemi hekk imsejha ta' energija nodfa lmentaw li l-kumpanija *Di Natura* kienet qed toffri sistema b'fotovoltajici lill-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz ghas-somma ta' elf Euro biss (€1000) u allegaw li biex isir dan bilfors kien hemm xi tip ta' abbuz. Spjega li l-MRA zammet numru ta' laqghat bejn ir-REAM kif ukoll Godfrey Formosa (rapprezentant ta' *Di Natura*) fejn Godfrey Formosa spjega li huwa kien qed jaghti xi tip ta' offerti lil min japplika mieghu, liema offerti kienu simili ghal ta' *suppliers* ohrajn. Spjega li fost l-oggetti rekwiziti ma' din l-applikazzjoni kellu jkun hemm ircevuta fiskali li tinkludi wkoll il-VAT u l-prezz globali li kull applikant kellu jhallas. Kull applikant kien obbligat li jiffirma din id-dikjarazzjoni, fosthom ukoll li

[1] Fis-seduta tal-20 ta' Gunju 2012 (*a fol.* 404) id-difiza ezentat lill-Prosekuzzjoni milli tharrek lil Mark Sciberras (rapprezentant tad-Dipartiment tal-Informazzjoni) sabiex jixhed rigward il-Gazzetta tal-Gvern u korrispondenza ezebiti bhala Dok. "AG 44" (*a fol.* 410).

jiddikjara li ma kienx qed jiehu sussidji ohra ghall-istess sistema fotovoltajika. Spjega kif l-MRA rceviet erba′ mija u sittax (416) il-applikant minn Malta kollha u tmienja u tmenin (88) minnhom kienu mil-lokalita′ ta′ San Lawrenz, Ghawdex u li kollha ndikaw li s-*supplier* kellu jkun *D & G Projects Limited*. Jghid li l-prezz indikat f′dawn l-applikazzjonijiet kien dak ta′ hamest′elef, disa′ mija u disgha u disghin Euro (€5999) u ghalhekk kienu jikkwalifikaw ghal tlett elef Euro (€3000) bhala sussidju.

Jixhed li l-MRA ghamlet kjarifikazzjoni u baghtet ittra lil kull applikant fejn iccarat li l-prezz kwotat kellu jkun il-prezz finali u ma kellux jinkludi l-ebda tip ta′ *discounts*, rigali jew offerti ohrajn. In segwitu ta′ dan, *D & G Projects Limited* ghamel talba biex jemenda l-prezz indikat fis-sens li flok hamest′elef, disa′ mija u disgha u disghin Euro (€5999) il-prezz jigi jaqra tlett elef, disa′ mija u disgha u disghin Euro (€3999).

Spjega li huwa beda jinvestiga hekk kif il-kaz gie assenjat lilu fejn qal li Noel Formosa (is-Sindku ta′ San Lawrenz) qallu li fis-sena 2009 kienu mbarkaw fuq progett simili biex ihajru lir-residenti tal-lokal imsemmi jinstallaw din it-tip ta′ energija u meta semghu b′din l-iskema ta′ sistema fotovoltajici ppruvaw jaghmlu progett simili u riedu jhajru lir-residenti u jaraw liema offerti kienu l-aktar vantaggjuzi. Jghid li Noel Formosa kkonfermalu li ntghazlet il-kumpanija *Di Natura* ghaliex kien offra l-prezz ta′ hamest′elef, disa′ mija u disgha u disghin Euro (€5999) li bir-*rebate* ta′ hamsin fil-mija (50%) il-prezz jonqos bi tlett elef Euro (€3000) u peress li l-kumpanija kienet qed taghti ukoll *sponsorship* ta′ elfejn Euro (€2000), il-prezz finali li kull klijent kellu jhallas kellu jkun biss dak ta′ elf Euro (€1000). Jghid li din l-offerta kienet l-irhas wahda minn dawk il-kumpaniji kollha li kienu tefghu l-offerta taghhom fl-espressjoni ta′ interess li kien hareg il-Kunsill Lokali. Spjega li l-Kunsill Lokali kien gie mwieghed illi *D & G Projects Limited* kien lest li joffri sigra biex tithawwel fil-lokalita′ ta′ San Lawrenz ghal kull sistema fotovoltajika li kienet se titwahhal. Jghid li kien issemma li *D & G Procjects Limited* kien lest li joffri sistema b′xejn ukoll lill-knisja tal-lokal. Jixhed li d-decizjoni li ttiehdet bhala Kunsill Lokali kienet saret wara rakkomandazzjoni minn Bord ta′

Aggudikazzjoni li waqqaf l-istess Kunsill Lokali li rrakkomanda li kellha tintghazel l-offerta ta' *D & G Projects Limited* mill-kumpaniji li tefghu l-offerta taghhom peress li kellha l-irhas prezz.

Jghid li l-Kunsill Lokali beda jilqa' l-applikazzjonijiet minn ghand ir-residenti tal-lokal u dawn kienu qed jintalbu jhallsu s-somma ta' elf Euro (€1000) li kellu jkun il-prezz finali li jhallas kull applikant. Jghid: *"Dwar, hekk imsejha sponsorship, ghaliex fl-offerta tad-D & G Projects kien hemm indikat sponsorship ta' elfejn Euro (Euro 2000), is-Sindku Noel Formosa kien qalli illi ma kienux saru diskussjonijiet dwar dan l-aspett però f'meeting minnhom partikolari li kellu mad-direttur tad-D & G dan kien issuggerixxa li din l-isponsorship setghet tithallas billi huwa kien lest li jhallas il-kontijiet tad-dawl u l-ilma tal-applikanti, sa naturalment massimu ta' elfejn Euro (€2000). Is-Sindku spjegali ukoll illi mbaghad gie mgharraf bil-complaint mill-Malta Resources Authority u huwa qal li huwa kien kiteb ittra lill-Prim Ministru biex jispjega l-pozizzjoni tal-Kunsill Lokali"* (*a fol.* 373-374).

Jixhed li huwa kellem, fost l-ohrajn, lill-membri kollha tal-Kunsill Lokali u qal x'qalulu. Spjega li kien gie mitkellem ukoll Godfrey Formosa fejn spjega li l-kumpanija tieghu applikat ghal espressjoni ta' interess li kien hareg il-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz u offra sistema ta' 1.295kw ghall-prezz ta' hamest'elef, disa' mija u disgha u disghin Euro (€5999) liema prezz kien jinkludi r-*rebate* jew is-sussidju li kellu jaghti l-Gvern ta' tlett elef Euro (€3000). Jghid: *"Huwa kien lest li offra discount ta' elfejn Euro (€2000) li huwa semmieha taht l-isem ta' sponsorship, biex b'hekk il-klijent kien se jhallas disa' mija, disgha u disghin Euro (€999). Huwa spjega illi l-isponsorship kellha tithallas fis-sura, illi huwa kien lest li jhallas il-kontijiet tad-dawl u l-ilma lill-klijenti applikanti"* (*a fol.* 375). Jghid li Godfrey Formosa qallu li huwa kien ha dan il-progett biex jidhol u jippenetra s-suq ta' din l-industrija fis-sens li ladarba jirbah progett hekk kbir ikun jista' jiehu prezzijiet ahjar mas-*suppliers* tieghu barranin. Jghid li Godfrey Formsoa qallu li l-prezz normali li kien qed jitlob ghal sistemi simili dejjem kienu fir-regjun ta' sitt elef Euro (€6000). Jghid li Godfrey Formosa nfurmah li meta huwa nforma lis-*supplier* tieghu barrani li kien rebah dan il-kuntratt, huwa gie moghti *discount* ta' sitta u ghoxrin fil-mija (26%) fuq il-pannelli kif ukoll

discount ta' erbgha u tletin fil-mija (34%) fuq l-*inverters* li jintuzaw f'din is-sistema.

Jispjega li meta Godfrey Formosa sar jaf bl-ilment tar-REAM huwa kien ha parir ta' Dr. Simon Busuttil (li kien Membru tal-Parlament tal-Ewropa) u qal li kien emenda l-prezz minn sitt elef Euro (€6000) ghal erbat elef Euro (€4000). Jghid li meta gie lkalkulat li kien ser jaghmel telf ta' tmienja u tmenin Euro (€88,000), Godfrey Formosa nfurmah li l-intenzjoni tieghu kienet mhux li jaghmel il-qligh izda li jippentra s-suq. Jghid li Formosa cahad li nefah il-prezz biex f'isem l-applikanti jiehu sussidju oghla.

Jghid: *"Mill-informazzjoni li nghatajt mill-MRA u kif kien gie jidher illi kif gie miftiehem lilhom mill-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz illi l-offerti l-ohra kollha li kienu wrew interess u tefghu l-offerta taghhom fl-expression of interest mis-suppliers l-ohra kollha ma kienux jinkludu l-ebda tip ta' discounts, rigali, jew xi affarijiet bhal dawn"* (*a fol.* 376).

Jghid li Godfrey Fromosa spjega li huwa kienet kuntent li jigbor erbat elef Euro (€4000) minn kull sistema li jbiegh ghalkemm il-prezz indikat fl-bidu kien ta' sitt elef Euro (€6000) u ghalhekk hareg b'din l-idea tal-*isponsorship*. Jghid li Godfrey Formosa qallu li ma kienx jaf li ghal din l-iskema kien hemm fondi mill-Ewropa. Jixhed: *"Huwa qabel spjega illi s-sussidju ta' tlett elef Euro (€3000) kien se johrog abbazi meta tinhareg rcevuta ta' sitt elef Euro (€6000) u s-sitt elef Euro (€6000) kienu jinkludu l-isponsorship illi huwa kien hareg biha. U ghalhekk fit-tieni fazi jigifieri meta hu emenda l-prezz li kwazi minn sitt elef Euro (€6000) gabu erbat elef Euro (€4000) kien elimina l-isponsorship u kien qabel ukoll illi issa s-sussidju kien se jkun biss ta' elfejn Euro (€2000).*

Meta gbidtlu l-attenzjoni li bid-dikjarazzjoni li saru kienu già lahqu saru u gew sottomessi lill-Awtorita' illi l-applikanti kienu se jiehdu parti mis-sussidju kien se jkun fuq il-prezz indikat li kien jinkludi l-isponsorship. Huwa qal li ma kellu l-ebda intenzjoni li jaghmel xi haga li tmur kontra l-ligi. Godfrey Formosa kkonferma illi l-applikanti ta' San Lawrenz qatt ma kienu se jhallsu l-prezz ta' sitt elef Euro (€6000), fizikament qatt ma kienu se johorgu s-somma globalti ta' sitt elef Euro (€6000) izda kienu biss qed

jigu mitluba l-prezz ta' elf Euro (€1000) imbaghad kienu se jsiru arrangamenti li gialadarba dawn l-applikanti jircievu s-sussidju mill-Malta Resources Authority dawn imbaghad jghadduh lilu, lil Godfrey Formosa" (*a fol.* 377).

Jixhed li tkellem mal-membri tal-Bord ta' Aggudikazzjoni. Jghid li George u Michael Micallef kienu spjegawlu li huma kienu applikanti f'din l-iskema u kienu hallsu l-prezz ta' disa' mija u disgha u disghin Euro (€999). Jghid li meta dawn gew mistoqsija dwar l-i*sponsorship* dawn qalulu li ma kienux ghamlu domandi dwar l-i*sponsorship*. Jghid ukoll li l-membru l-iehor tal-bord Mario Galea qallu li kien ghadu ma hallasx il-flus tieghu. Il-membri kollha kkonfermaw li l-prezz indikat veru kien ta' sitt elef Euro (€6000) izda kienu biss qaghdu attenti ghall-prezz finali li kellu jkun ta' disa' mija u disgha u disghin Euro (€999).

Jghid li gew mitkellma wkoll nies ohrajn residenti u applikanti fil-lokalita' ta' San Lawrenz u kollha qalu li hallsu s-somma ta' elf Euro (€1000). Qalu li fil-laqgha pubblika li kienu attendew ghaliha gew informati li s-sistema globali kellha tiswa madwar sitt elef Euro (€6000) pero kellhom ihallsu biss elf Euro (€1000) u forsi xi spejjez ohra zghar li kienu jkopru spejjez ta' stallazjoni. Jghid li dawn in-nies li gew mitkellma ma kienux taw importanza jew ma kienux jafu l-affari tal-i*sponsorship* jew xi rigal jew xi offerta ohra.

Jghid li tkellem ma' Oliver Brownrigg u Mark Bajada, President u Vici-President rispettivament tar-REAM. Jghid li dawn iz-zewg persuni ghandhom kumpaniji taghhom personali fejn filwaqt li Brownrigg huwa direttur tal-kumpanija *BT Commercials*, Bajada huwa direttur ta' *Bajada International Solar Systems*. Jghid li t-tnejn tefghu l-offerta taghhom lill-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz u sussegwentement kienu gew nfurmati li kienet giet mirbuha u moghtija lill-kumpanija *Di Natura*. Jghid li sar ilment ufficjali lill-MRA in segwitu tal-fatt li saru diskussjonijiet interni fl-assocjazzjoni u wrew dubji kbar kif din l-kumpanija *Di Natura* setghet tohrog bi prezz ta' elf Euro (€1000). Jghid li fost membri tal-assocjazzjoni tkellem ma' Adrian Cutajar u Simon Bugeja (li jirraprezentaw lill-kumpanija *Alberta Limited*) u David Zammit (li

jirraprezenta lil *Solar Solutions*). Jghid li David Zammit ikkumentalu li l-prezz ta' erbat elef Euro (€4000) kif gie emendat minn *Di Natura* kien xi haga impossibbli u kien jissuspetta certu illegalita' biex wiehed seta' johrog b'dan il-prezz fis-suq.

Jghid*: "kien gie diskuss bejn il-Kunsill Lokali mis-Sindku u s-Segretarja Ezekuttiva flimkien mas-supplier illi ma kellhiex tintalab is-somma ta' sitt elef Euro (€6000) izda biss tintalab is-somma ta' elf Euro (€1000) ghaliex illi kien logikament illi jithajru hafna iktar nies. Din il-materji illi jigifieri kellha tintalab biss is-somma ta' elf Euro (€1000) ukoll kienet giet diskutita fil-Kunsill Lokali kollu. Is-Sur Formosa kien qabel mieghi illi kienet logika wkoll illi gialdarba l-applikanti kienu se jikkwalfikaw ghas-sussidju ta' tlett elef Euro (€3000) kellha bilfors tinhareg rcevuta fiskali ta' sitt elef Euro (€6000) izda naturalment dan il-prezz ma kienx se jithallas. Pero s-Sindku kien qalli illi s-suggeriment li kellu jsir pagament ta' elf Euro (€1000) biss kien sar mis-supplier Godfrey Formosa"* (*a fol.* 380). Jghid li meta staqsa lil Noel Formosa ghaliex hu personalment ma kienx applika meta shabu kollha kienu applikaw jghid li dan wiegeb li huwa ma kien applika ghax ma xtaqx juri li kellu xi interess personali f'din l-iskema u peress li l-iskop wahdieni tieghu kien illi jghin lir-residenti u li setghu jgibu l-ahjar prezz ghar-residenti tal-lokal.

Spjega x'inghad fl-istqarrijiet rilaxxati mill-imputati. In segwitu ta' dan, saret riferenza ghad-dokumenti li gew esebiti mill-iSpettur Angelo Gafà.

Illi, fis-seduta tad-9 ta' Mejju 2012, xehed ukoll **Dr. Reuben Balzan** (eks Chairman tal-MRA – *a fol.* 387 *et seq.*) u wara li gie muri Dok. "AG 1" (*a fol.* 43 *et seq.*) qal li dan id-dokumenti gie ppreparat minnu u mis-CEO Anthony Rizzo wara li Rizzo kien gie nfurmat minn certu David Zammit li kien hemm xi allegazzjoni ta' xi irregolarijiet fl-iskema li kienet ghadha kemm harget dwar l-iskemi tal-pannelli fotovoltajici. Jghid li kien gie appuntat bord ta' tlieta min nies u li mill-investigazzjoni li saret kien jidher *prima facie* li kien hemm xi affarijiet li ma jaghmlux sens, b'mod specifiku illi l-prezz kif kien qed jigi dikjarat fl-applikazjonijiet li dahlu ghal din l-iskema seta' ma kienx il-prezz reali fis-sens illi kull min japplika

kien intitolat ghall-massimu ta' tlett elef Euro (€3000) u milli jidher seta' kien il-kaz illi kien hemm xi applikazzjonijiet illi ghalkemm kienu qed jiddikjaraw il-prezz ta' hamest'elef, disa' mija u disgha u disghin Euro (€5999) effettivament wara li tnaqqsilhom il-*grant* ma kienux se jhallsu tlett elef Euro (€3000) imma kienu se jhallsu elf Euro (€1000) biss. Jghid li nharget ittra lil kull applikant fejn dawn gew infurmati li l-prezz li jinghata jrid ikun il-prezz wara li jitnaqqas kull skont jew *grant* jew *freebie*. Jghid li meta gie deciz li l-iskema ma kienitx se taghmel sens kif inhi, gie deciz li l-iskema tinghalaq.

In <u>kontro-ezami</u> jghid: *"Jekk m'inhiex sejjer zball ahna li ghidt fir-rapport huwa li dak iz-zmien ma kienx cert f'mohhna jekk kienx hemm misunderstanding jew jekk kienx hemm xi attentat ta' frodi. U ahna ovvjament ghamilna l-investigazzjoni biex nistabilixxu dan. Ovvjament minn dak li stabilixxejna f'dak l-istadju partikolari li qed issemmi inti kien ghadu mhux car f'mohhna u ghalhekk konna hrigna dik l-ittra fejn ahna kjarifikajna illi l-prezz li jigi indikat irid ikun il-prezz li minnu jkun tnaqqas kwalunkwe skont jew affarijiet b'xejn li jistghu jinghataw"* (*a fol.* 390). Ikkonferma li ghandu l-impressjoni li l-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz ghamel dan il-progett ghal-lokalita' ta' San Lawrenz b'mod miftuh. Jghid: *"Id-diffikulta' li kellna kienet li fid-dokumenti li tawna l-Kunsill Lokali fuq l-expression of interest, fic-chart li semmejt li qieghda hemmhekk, ma nafx x'dokument immarkat, kien hemm il-prezz inizjali li kien five nine nine nine (5999) u l-prezz finali li se jhallas il-konsumatur li kien se jkun nine nine nine (999). Ahna ma stajniex nifhmu kif jista' jkun illi ovvjament minn five nine nine nine (5999) ha jinzel nine nine nine (999)"* (*a fol.* 391).

> <u>Avukat Dottor Joe Giglio</u>:
> *"U giet spjegata – ghaliex six thousand (6,000), three thousand (3,000) hija r-rebate u two thousand hija sponsorship li tat Di Natura f'dan il-kaz partikolari, b'mod illi allura r-resident ta' San Lawrenz ultimately ha jhallas one thousand (1,000)"* (*a fol.* 391).
>
> <u>Ix-xhud</u>:

"Ahna ma fhimniex dik pero" (*a fol.* 391). […] *"kien daqqa jghidu li se jinghata xi sponsorship, daqqa qalu li se jithallsu xi kontijiet tad-dawl u l-ilma, pero li hareg car mill-minuti kien li l-konsumatur se jhallas biss elf Euro (€1000), u allura dik ma tistax taghmel sens ghalina"* (*a fol.* 391).

Illi, fis-seduta tad-9 ta' Mejju 2012, xehed ukoll **Anthony Rizzo** (Kap Ezekuttiv tal-MRA – *a fol.* 397 *et seq.*) u wara li gie muri Dok. "AG 1" (*a fol.* 43 *et seq.*) qal li dan id-dokumenti gie ppreparat minnu u mic-Chairman tal-Awtorita u fih jaghtu *background* ta' x'kienet l-allegazzjoni li rcevew minn ghand ir-REAM. Jghid li l-allegazzjoni kienet illi l-prezz illi kienet qed ticcarga l-kumpanija *Di Natura* ma kienx reali. Jghid: *"Mas-Sur Noel Formosa jiena kont iltqajt ukoll qabel ma harget is-sejha, jigifieri qabel ma hrigna l-grant fejn dan kien ghamel suggeriment li ahna lqajnieh bhala Awtorita' fejn l-applikazzjonijiet ukoll jintlaqghu minn naha ta' Ghawdex, jigifieri kellna ufficju fejn l-applikazzjonijiet nilqughhom jigifieri apparti dawn il-laqghat li konna nitkellmu qabel ma harget l-iskema, kien ghamel suggeriment illi ahna nilqghu l-applikazzjonijiet Ghawdex. U infatti dan l-ufficju ahna ftahnieh ghax kien suggeriment validu.*

Min-naha ta' Godfrey Formosa ta' Di Natura fil-laqghat li kellna mieghu dan speci ta' li qalilna huwa li mhux hu biss kien qed jaghmilha u ghamel allegazzjoni fuq supplier wiehed partikolari fejn qal illi mal-PV qed jinghata solar water heater. Pero meta jiena stess vverifikajt u ccekkjajt l-affarijiet ma sibtx li din l-allegazzjoni kienet fondata, jigifieri ma kien hemm l-ebda evidence min-naha taghna kemm fl-applikazzjonijiet u kemm mal-applikanti kif ukoll mas-supplier illi kien hemm xi skema illi tghaqqadhom it-tnejn. Kienu mifrudin u l-ispejjez tal-PV kienu cari u tondi differenti minn tas-solar water heaters" (*a fol.* 399).

Illi, fis-seduta tal-20 ta' Gunju 2012, xehdet **Dr. Angele Vella** (in rapprezentanza tad-Direttur tal-Gvern Lokali – *a fol.* 407 *et seq.*) fejn qalet li Lucia Anna Haber kienet tokkupa l-kariga ta' Segretarju Ezekuttiv tal-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz mill-20 ta' Awwissu 1994 sa dakinhar li kienet qed taghti d-depozizzjoni taghha. Tghid li l-kunsillieri tal-Kunsill Lojali ta' San Lawrenza fil-kariga bejn l-1 ta' April 2007 u l-31 ta' Marzu 2012 kienu s-Sindku Noel Formosa,

l-Vici-Sindku Anthony Formosa, u l-kunsilliera Giovanni Mercieca, Joseph Sultana u Luigia Grima.[2]

Illi, fis-seduta tal-20 ta' Gunju 2012, xehed ukoll **Mark Bajada** (*a fol.* 411 *et seq.*) fejn beda billi qal li huwa *Managing Director* ta' *Bajada International Solar Systems*. Jghid li kienu tefghu offerta in segwitu ta' espressjoni ta' interess ghall-pannelli u ma gewx maghzula. Ezebixxa l-offerta li giet immarkata bhala Dok. "MB 1" (*a fol.* 421 *et seq.*). Jghid li huwa vici-President tar-REAM u kkonferma li kien sar ilment. Ghad-domanda: *"Allura l-concern taghkom kien dwar dawn id-discounts li qed issemmi, hux hekk?"* (*a fol.* 413), wiegeb: *"Jidhirli, naf li kien hemm xi forma ta' skont, meta se tixtriha, meta ahna kif tfajna l-expression of interest taghna, ahna tfajna prezz li huwa per ezempju tlett elef (3,000) net of grant – sewwa? – u daqshekk, dak kien il-prezz. Jigifieri ma ergajniex tajna skontijiet ohrajn fuq il-prezz"* (*a fol.* 413).

In kontro-ezami jghid li sa fejn hu, il-kumpanija *Di Natura* jew Godfrey Formosa m'humiex membri tar-REAM. Jghid: *"Ir-REAM kellha complaint, nahseb, lejn il-Kunsill, jekk niftakar sew, qed nghidlek ma niftakarx cert, pero lejn il-Kunsill, jidhirli kienet lejn il-Kunsill il-ghaliex ovvjament kien il-Kunsill li kien qed jikkordinha dan it-transazzjoni, dan in-negozjar"* (*a fol.* 416). Ghad-domanda jekk huwa huwiex kompetitur ta' *Di Natura*, wiegeb fl-affermattiv.

Illi, fis-seduta tal-20 ta' Gunju 2012, xehed ukoll **George Micallef** (*a fol.* 429 *et seq.*) fejn qal li martu Carmen Micallef tahdem bhala *part-time* skrivana mal-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz. Jghid li huwa gie mqabbad mis-Sindku Noel Formosa flimkien ma' Michael Micallef, Josef Micallef u Mario Galea bhala bord biex jevalwa l-applikazzjonijiet tal-pannelli. Wara li ra Dok. "AG 3" (*a fol.* 146 *et seq.*) qal li huma raw hdax (11) il-applikant, ghamlu *brief summary* taghhom u li l-kumpanija *Di Natura* kienet skond l-ispecifikazzjoni li kienu hargu. Mistoqsi jghid kif waslu ghal figura ta' disa' mija u disgha u disghin Euro (€999) jghid li huma raw l-irhas prezz li kien

[2] Fis-seduta tal-20 ta' Gunju 2012 (*a fol.* 406) id-difiza ezentat lill-Prosekuzzjoni milli tressaq prova dwar l-awtenticita' tal-minuti tal-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz li huma mmarkati bhala Annex 3, 4, 5 ma' Dok. "AG 1" (*a fol.* 43 *et seq.*).

hemm. Ikkonferma li dan jirrizulta minn Dok. "AG 4" (*a fol.* 148 *et seq.*). Jghid li wara li gie kkunsidrat l-aspett tekniku, marru ghall-irhas prezz li kien hemm tal-offerta. Ikkonferma li kien hemm *suppliers* ohra li kienu jilhqu l-kondizzjonijiet ta' *consumption* u dwar l-istruttura pero l-fatt determinanti kien il-prezz.

Illi, fis-seduta tal-20 ta' Gunju 2012, xehed ukoll **Michael Micallef** (*store-keeper* ma' kumpanija privata – *a fol.* 437 *et seq.*) fejn qal li huwa pogga fuq bord ta' evalwazzjoni tal-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz wara li kien gie avvicinat mis-Sindku Noel Formosa. Wara li ra Dok. "AG 3" (*a fol.* 146 *et seq.*) qal li wara li ghamlu *summary* waslu ghall-konkluzjoni li kellu jintghazel Godfrey Formosa ghas-sistema tal-pannelli. Mistoqsi jghid ghala gie maghzul, wiegeb: *"Ghax kienet bhala teknikament kienet up to standards u fl-ahhar mill-ahhar il-prezz kien dak li hu"* (*a fol.* 439). Mistoqsi jghid x'kienet id-differenza bejn is-sistema ta' *Di Natura* ta' Godfrey Formosa u l-ohrajn, wiegeb li d-differenza kienet fil-prezz.

Illi, fis-seduta tal-20 ta' Gunju 2012, xehed ukoll **Josef Micallef** (Enginier mal-Enemalta – *a fol.* 440 *et seq.*) fejn xehed fuq l-istess linji li xehed fuqhom Michael Micallef. Jghid li kien membru tal-bord ta' evalwazzjoni. Jghid li waslu ghall-konkluzjoni li l-kumpanija *Di Natura* kien l-irhas u bhala materjal kien ukoll l-ahjar. Jghid li bhala struttura tal-pannelli fotovoltajici kienet l-ahjar. Jghid li haddiehor kien qed joffri l-*aluminium* u ta' *Di Natura* kien qed joffri l-*galvanised steel*. Mistoqsi jghid jekk kienx *Di Natura* biss li kien qed joffri din is-sistema, wiegeb li skond ir-rapport kien hemm tnejn ohra.

In <u>kontro-ezami</u>, li sar fis-seduta tad-29 ta' Ottubru 2014 (*a fol.* 485 *et seq.*), ikkonferma li fir-rapport redatt mill-bord kien hemm imnizzel li qabel il-bord jasal ghad-decizjoni finali, kellhom jigi kjarifikati xi *issues* minn *Di Natura*. Ikkonferma li *Di Natura* kien tahom ir-risposti li talbu. Jghid li dawn ir-risposti kienu f'*email* li giet mibghuta minn *Di Natura* lil Noel Formosa. Jghid li din l-*email*, li giet ezebita u mmarkata bhala Dok. "JM 1" (*a fol.* 488 *et seq.*) kienu, wkoll rawha bhala bord. Jghid li dawn ir-risposti ma biddlu

xejn mill-pozizzjoni taghhom peress li *Di Natura* kkonferma l-mistoqsijiet li kellhom. Jghid li l-Inginier Mario Galea (membru tal-bord) kien mar jara stallazjoni partikolari li kien ghamel *Di Natura* u Mario Galea kkonferma li din kienet accettabbli. Ikkonferma li Mario Galea kien uriehom ritratti li kien ha meta mar jara l-istallazzjoni partikolari. Jghid li r-ritratti li gew ezebiti u mmarkati bhala Dok. "JG 1" (*a fol.* 490) huma l-istess ritratti tal-istallazzjonijiet li kien mar jara Mario Galea.

Illi, fis-seduta tal-20 ta' Gunju 2012, xehed ukoll **Mario Galea** (Enginier – *a fol.* 442 *et seq.*) fejn ikkonferma li kien membru tal-bord ta' evalwazzjoni tal-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz rigward sistema ta' pannelli fotovoltajici. Jghid li gie maghzul biex jigi rakkomandat Godfrey Formosa bhala *Di Natura* u dana sar wara li saret evalwazzjoni u raw li l-parti teknika kienet valida u l-prezz tieghu kien l-irhas. Mistoqsi jghid x'kien il-fattur determinanti wiegeb li kien il-prezz. Jghid li teknikament l-ohrajn kienu tajbin u kienu validi pero ma kellhomx l-irhas prezz. Jghid li l-prezz finali kellu jigi ta' disa' mija u disgha u disghin Euro (€999) ghal kull klijent.

In <u>kontro-ezami</u> kkonferma li, apparti l-prezz, fir-rapport taghhom isemmu wkoll l-uzu tal-*galvanised steel* flok l-*aluminium*.

Illi, fis-seduta tat-12 ta' Settembru 2012, xehed **Oliver Brownrigg** (*a fol.* 452 *et seq.*) fejn qal li l-kumpanija tieghu jisimha *BT Commercials* u jghid li huwa impurtatur ta' prodotti varji ta' energija alternattiva. Jghid li huwa President tar-REAM u li fi Frar 2010 Dr. Geoffrey Mifsud Farrugia kien Segretarju tar-REAM. Ikkonferma li Dr. Mifsud Farrugia baghat ittra lil MRA (*a fol.* 48[3]). Jghid li l-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz kien hareg *tender document* u d-diffikulta' nqalghet meta kompetitur minn taghhom, cioé *Di Natura* mmexxija minn Godfrey Formosa, kellu prezz baxx hafna. Jghid: *"Meta rajna bil-mod illi prezenta t-tender tieghu seta' kien hemm nghidu l-grants tal-Gvern kienu se jigu manipulati b'mod illi kien ikun hemm vantagg biex tinbiegh dik is-sistema, il-fondi kienu se jintuzaw aktar*

[3] Fis-seduta tat-12 ta' Settembru 2012 (*a fol.* 450) id-difiza ezentat lill-Prosekuzzjoni milli tharrek lil Dr. Mifsud Farrugia sabiex jikkonferma l-kontenut tal-ittri li jinsabu *a fol.* 48 u 64 tal-process.

malajr u b'hekk ahna meta rajna hekk kellimna lil MRA u ghidnielhom lil MRA u ghidnielhom: "isma'; din hija legali? Tista' inti fuq grant tal-Gvern tgholli l-prezz biex imbaghad bhal speci jinhareg discount wara biex il-vantagg tal-grant jinharaq jittiehed kollu?" (*a fol.* 453). Jghid: *"Fil-qasir, li jigri fuq grant tal-Gvern tal-ERDFs il-Gvern itik sa tlett elef Euro (€3000) massimu, imma inti trid tonfoq sitt elef (6,000). Jekk tonfoq erbat elef (4000) itik elfejn (2000), jekk tonfoq elfejn (2000) itik elf (1000). Li jigri nor-, li rajna li seta' kien qed jigri li jekk kien qed joghla l-prezz jinghata discount wara, allura l-klijent kien se jibbenifika minn grant shih; johrog inqas flus, imma din konna nafu illi fil-grants ma setghux isiru. Inti ma tistax tohrog discount wara l-grant. Inti trid tohrog discount qabel ma jinghata l-grant, ghax inkella l-fondi jmorru b'mod sproporzjonat ghand dak il-konsumatur li qed jgholli l-prezz kemm qed jixtriha mbaghad jinghata discount wara"* (*a fol.* 453).

Jghid li lil MRA staqsewhom jekk kienitx legali sabiex huma jkunu jistghu juzaw l-istess metodologija u li l-MRA qalulhom li ma kienitx peress li gie spjegat lilhom li fil-*guidelines* huma ma setghux jaghmlu dan it-tip ta' uzu mill-*grant* b'dak il-mod. Jghid: *"Jigifieri fir-rigward tal-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz kien ghamel it-tender, ghamel dak li kellu jaghmel b'mod car u trasparenti, u nemmen ukoll li forsi n-naha l-ohra u minghajr ma kienet taf uzat il-grant b'dak il-mod, imma li ma tistax, ghax kieku bqajna naghmlu hekk konna nispiccaw bla flus bhala grant u konna wkoll, nemmen, illi jista' ghada pitghada jkunu nvestigati u nigu mitluba dawn il-flus, irodduhom lura"* (*a fol.* 454).

In <u>kontro-ezami</u> gie muri estatt minn gurnal li gie mmarkat bhala Dok. "OB 1" (*a fol.* 461 *et seq.*) u kkonferma dak li jirrizulta li qal lill-gurnalist Christian Peregin f'dan l-estratt. Jghid: *"bhala Association ahna xtaqna corrective measures, u nghid ghalfejn qed nghid hekk, ghax anke fl-istatement niftakar ghidtha cara. Ahna ma nixtiqux illi azzjoni kriminali tittiehed kontra wiehed mill-kollegi taghna. Imma sintendi nitolbu illi min skorrett – ghax inkella tigi unfair competition fuq il-membri l-ohrajn"* (*a fol.* 459). Jghid li huwa ma qabilx mal-MRA li ddahhal il-Pulizija. Pero jghid li ma jistghax jghid jekk l-MRA kellhiex ghazla ohra. Jghid: *"Ahna l-MRA ma kinitx cara, nahseb ma' kulhadd f'certu affarijiet specjalment fil-bidu tal-, imma eh imma ma nistax nghidlek illi ghalina fhimna li ma kienx korrett dak il-mod kif qed*

jahdem is-Sur Formosa. Ghalina hekk bdejna nahs- nifhmu, u b'hekk tlabna lill-MRA biex tiggwidana jekk hux korrett jew le" (*a fol.* 460). Ghad-domanda jekk kienx minn hemmhekk il-quddiem illi kienet kjarifikata, wiegeb fl-affermattiv.

Illi, fis-seduta tat-28 ta' Jannar 2015, xehed l-imputat **Noel Formosa** (*a fol.* 492 *et seq.*) fejn beda billi kkonferma l-istqarrijiet rilaxxati minnu lill-Pulizija. Ikkonferma li dan kien it-tielet progett li l-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz kien nieda biex San Lawrenz isir rahal ekologiku. Jghid li l-ewwel kaz kien jirrigwarda bozoz fejn kumpanija offritielhom bozoz b'xejn u dawn il-bozoz gew mqassma b'xejn. Jghid li t-tieni kaz kien dwar il-prodott ta' *solar heaters u* t-tielet wiehed kien jirrigwarda il-pannelli fotovoltajici. Jghid li meta staqsew ghala l-ewwel offerta ta' *Di Natura* ta' sitt elef Euro (€6000) gie emendat ghal erbat elef Euro (€4000), kienu gew infurmati li kien inbidel il-prezz minn barra. Jghid li l-interess taghhom kien li jaghtu lir-residenti taghhom l-ahjar servizz fis-sens li jaghtuhom prodott tajjeb u kif ukoll prodott l-aktar li jkun jistghu jlahhqu n-nies mieghu. Jghid li l-vizjoni taghhom kienet li jgibu l-lokalita' in kwistjoni bhala wahda ekologika. Jghid li l-prezz ta' *Di Natura* kien l-aktar wiehed vantaggjuz ghar-residenti. Jghid li d-decizjoni ghall-ghazla ta' *Di Natura* ma kienitx wahda direttament taghhom pero hadu l-pariri ta' Bord ta' Aggudikazzjoni li kien maghmul minn esperti. Jispjega li l-proposta kienet illi r-residenti jhallsu elf Euro (€1000) u jkollhom dan il-prodott. Ikkonferma li d-differenza fil-prezz mill-istqarrija tieghu jirrizulta li *Di Natura* kien offrieha fil-forma ta' *sponsorship*. Jghid li l-bord kien gie appuntat biex jaghti l-ahjar parir tal-esperti. Meta fl-istqarrija (Dok. "AG 29" – *a fol.* 334) l-iSpettur Cilia staqsieh: *"jekk allura r-residenti kellhom elf Euro (Euro 1000) biss, dawn kellhom jinghataw ricevuta fiskali li l-apparat jiswa elf Euro, hux hekk? Int irrispondejt, "L-ircevuta li kienet ser tinghata kienet se tkun ta' six thousand euro (Euro 6000). Nerga' nghid li din ma kienitx l-idea taghna imma tal-kuntattur Godfrey". Issa l-iSpettur Cilia qieghda jghid: "Imma din qed tinhareg bil-konsapelovezza tal-Kunsill Lokali", inti irrispondejtu, "Ma hsibniex""* (*a fol.* 495). Mistoqsi jelabora, qal: *"U Zgur illi ma hsibniex. Ma kellniex ghalfejn nahsubha; ma kienx id-dmir taghna illi nahsbuha. Ahna li ridna nerga' nishaq illi r-residenti taghna jithajjru jiehdu dan il-prodott sabiex l-aim*

taghna illi ngibu l-lokalita' taghna bhala lokalita' ekologika nilhquh. Jigifieri ahna ma hsibniex ghaliex ahna jekk kienx hemm haddiehor illi ta sponsorship ahjar minn dak zgur illi l-parir kien jinghatalna illi niehdu dak l-iehor, niehdu l-prodott illi qed joffri l-ahjar. Ghalhekk ma hsibniex u ma kellniex ghalfejn nahsbuha" (*a fol.* 495).

In kontro-ezami qal li huwa ma kienx applika ghal din l-iskema biex hadd ma jahseb li kien hemm xi interess partikolari. Jghid li ddecieda li jaghmel hekk qabel il-prezz gie ridott. Jghid li l-ftehim man-nies kien li jhallsu elf Euro (€1000) u li l-ircevuta komplessiva tohrog mis-*supplier*.

Illi, fis-seduta tat-28 ta' Jannar 2015, xehdet ukoll l-imputata **Lucia Anna Haber** (*a fol.* 500 *et seq.*) fejn bdiet billi kkonfermat l-istqarrija rilaxxata minnha lill-Pulizija. Ikkonfermat li kienet tokkupa r-rwol ta' Segretarja Ezekuttiva tal-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz. Tghid li wara progett fuq il-bozoz, u wara l-progett tas-*solar panels*, kien imiss dak tal-pannelli fotovoltajici. Tghid li l-ewwel wiehed li ghamel kuntatt mal-Kunsill Lokali kien Godfrey Formosa ta' *Di Natura*. Tghid li bdew jersqu lejhom aktar *suppliers* u x'hin il-Kunsill Lokali ra li kien hemm hafna proposti, il-Kunsill iddecieda li johrog sejha pubblika ghal trasparenza. Tghid li kienu saru hdax (11) il-offerta u l-iktar wahda vantaggjuza kienet dik ta' Godfrey Formosa u dana peress li x'hin taqta' r-*rebates*, in-nies kulma kellhom ihallsu kien elf Euro (€1000) biss. Tghid: *"Jigifieri ahna bhala kunsill dik li kien jinteressana li n-nies ha nipprovdulhom dan is-sett ta' pannelli b'dak il-prezz daqshekk attrajenti"* (*a fol.* 501). Tghid li peress li huma ma kienux teknici sar Bord ta' Aggudikazzjoni u b'hekk il-Kunsill hass li kien ikun ahjar li jigu nkarigati nies esperti biex jaghtu l-parir lill-Kunsill bl-ahjar offerta. Mistoqsija fl-istqarrija rigward l-i*sponsorship* li offrielhom *Di Natura*, tghid li dak li kien jinteressahom kien il-prezz ta' elf Euro (€1000) li kienet l-aktar offerta vantaggjuza. Tghid li ma qaghdux jidhlu fil-prezz kemm kien u l-i*sponsorship* minn fejn gie. Tghid li Godfrey Formosa taha l-impressjoni li ried jaghmel progett pilota u li ried juza l-lokalita' ta' San Lawrenz peress li hija lokalita' zghira. Tghid li hi kienet taf li Godfrey Formosa kien ser jiehu certu *feedback* wara peress li kienu diga gew rapportati fl-ahbarijiet. Tghid li bhala

Kunsill Lokali huma ma dahlux fil-kwistjoni tal-ircevuta ghax il-Kunsill Lokali ma kien ser johrog l-ebda flus. Tghid li l-progett gie mwaqqaf u li kien hasra li gara hekk peress li kien progett ambizzjuz u kellhom rispons qawwi u kellhom kollox lest.

Illi, fis-seduta tas-6 ta' April 2016, xehed l-imputat **Anthony Formosa** (*a fol.* 513 *et seq.*) fejn spjega li kien kunsillier tal-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz ghal hames jew sitt legislaturi. Jghid li ma dak li xehdu Noel Formosa u Lucia Anna Haber ma kellu xejn aktar x'izid. Jaqbel ma' dak li qalu. Ikkonferma li nzammu laqghat mar-residenti u gie kollox diskuss fi hdan il-Kunsill Lokali ta' San Lawrenza u mar-residenti tal-Kunsill imsemmi.

In <u>kontro-ezami</u> jghid li fil-perjodu in kwistjoni kien jokkupa l-kariga ta' Vici-Sindku. Jghid li huwa applika u hallas elf Euro (€1000).

Illi, fis-seduta tas-6 ta' April 2016, xehed ukoll l-imputat **Giovanni Mercieca** (*a fol.* 516 *et seq.*) fejn spjega li kien kunsillier fil-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz. Qal li ma kellu xejn aktar x'izid ma dak li xehdu Lucia Anna Haber, Noel Formosa u Anthony Formosa.

Illi, fis-seduta tas-6 ta' April 2016, xehed ukoll l-imputat **Joseph Sultana** (*a fol.* 518 *et seq.*) fejn spjega li dam kunsillier fil-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz ghal erba' jew hames legislaturi. Huwa xehed li jaqbel ma' dak li qalu Noel Formosa, Lucia Anna Haber, Anthony Formosa u Giovanni Mercieca. Jghid li l-progett in kwistjoni tmexxa fuq livell ta' kunsill shih u kienu ftehmu li jghinu lin-nies ta' San Lawrenz. Jghid li dan il-progett kien ghadu ma sarx u kien hemm min ma ridx li jitkompla. Jghid li huwa kien wiehed mill-applikanti ta' din l-iskema.

Illi, fis-seduta tas-6 ta' April 2016, xehdet ukoll l-imputata **Luigia Grima** (*a fol.* 520 *et seq.*) fejn qalet li kienet kunsilliera tal-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz. Taqbel ma' dak li xehdu Noel Formosa u Lucia Anna Haber. Tghid li kienet harset lejn il-prezz finali ghax kien prezz vantaggjuz. Mistoqsija tghid jekk kienitx taf bid-dettalji dwar kif se jithallas lura s-sussidju jew jekk illimitatx ruhha ghall-

fatt illi r-residenti se jhallsu elf Euro (€1000) u jekk kienetx kuntenta, wiegbet: *"Daqshekk eh. Ma dhaltx fid-dettalji ghax ma kienitx il-pozizzjoni tieghi eh lanqas"* (*a fol.* 520).

Ikkunsidrat
Konsiderazzjonijiet Legali fir-rigward tal-Livell ta' Prova Rikjesta
Illi huwa l-oneru tal-Prosekuzzjoni li tressaq l-ahjar provi sabiex tikkonvinci lill-Qorti li l-imputazzjonijiet addebitati fil-konfront tal-imputati huma veri u dan ghaliex kif jghid il-**Manzini** fil-ktieb tieghu **Diritto Penale** (Vol. III, Kap. IV, pagna 234, Edizione 1890):

> *"Il così detto onero della prova, cioé il carico di fornire, spetta a chi accusa – onus probandi incumbit qui osservit".*

Huwa principju baziku pprattikat mill-Qrati taghna fil-procediment kriminali li, biex imputat jigi ddikjarat hati, l-imputazzjonijiet dedotti ghandhom jigu pruvati *oltre* kull dubju ragjonevoli, cioé oltre kull dubju dettat mir-raguni.

Hawnhekk il-Qorti taghmel riferenza ghas-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fis-7 ta' Settembru 1994 fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Philip Zammit et** u tghid pero' mhux kull icken dubju huwa bizzejjed sabiex persuna akkuzata tigi ddikjarata liberata, hemm bzonn li "*dubju jkun dak dettat mir-raguni*".

Fil-fatt fis-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali nhar il-5 ta' Dicembru 1997 fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Peter Ebejer**, dik il-Qorti fakkret li l-grad ta' prova li trid tilhaq il-Prosekuzzjoni hu dak il-grad li ma jhalli ebda dubju dettat mir-raguni u mhux xi grad ta' prova li ma jhalli ebda ombra ta' dubju. Id-dubji ombra ma jistghux jitqiesu bhala dubji dettati mir-raguni. Fi kliem iehor, dak li l-Gudikant irid jasal ghalih hu, li wara li jqis ic-cirkostanzi u l-provi kollha, u b'applikazzjoni tal-bon sens tieghu, ikun moralment konvint minn dak il-fatt li trid tipprova l-Prosekuzzjoni. Fil-fatt dik il-Qorti ccitat l-ispjegazzjoni moghtija minn **Lord Denning** fil-kaz **Miller vs. Minister of Pension** - 1974 - 2 ALL ER 372 tal-espressjoni "*proof beyond a reasonable doubt*".

"Proof beyond a reasonable doubt does not mean proof beyond the shadow of a doubt. The law would fail to protect the community if it admitted fanciful possibilities to deflect the course of justice. If the evidence is so strong against a man as to leave only a remote possibility in his favour, which can be dismissed with the sentence 'of course it is possible but not in the least probable' the case is proved beyond reasonable doubt, but nothing shall of that will suffice".

Ikkunsidrat

Illi fil-Gazzetta tal-Gvern tat-12 ta' Frar 2010 (precizament f'pagna 1489 ta' Dok. "AG 44" – *a fol.* 410) l-awtorita' kompetenti nediet skema li permezz taghha applikanti ghall-pannelli fotovoltajici setghu jiksbu sa' hamsin fil-mija (50%) ta' prezz ta' l-impjant installat. L-investigazzjonijiet da parte tal-Pulizija dwar dan il-kaz jsibu l-origini taghhom f'rapport mibghut mir-REAM lill-Pulizija a rigward prattici li allegatament setghu kienu qed jaghtu lok ghal abbuz mis-sistema tal-*grants* fir-rigward ta' pannelli fotovoltajici. Jirrizulta li l-kumpanija *Di Natura* offriet lir-residenti tal-lokalita' ta' San Lawrenz go Ghawdex sistema ta' pannelli fotovoltajici ghall-prezz finali ta' elf Euro (€1000). Fir-rapport taghha, din ir-REAM irrimarkat li tali prezz ma kienx possibbli u li ghaldaqstant kien hemm xi forma ta' abbuz mill-fondi allokati kemm mill-Gvern Centrali kif ukoll minn dawk moghtija mill-Ewropa ghal sussidji sabiex residenti setghu jixtru tali sistemi li jipproducu energija alternattiva.

Illi l-Prosekuzzjoni, fin-Nota ta' Sottomissjonijiet taghha, issostni li kemm il-membri kollha tal-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz u kif ukoll tas-*supplier* kienu jafu ben tajjeb illi kull ricevuta ghas-somma ta' sitt elef Euro (€6000) jew ghal kull ammont li jaqbez l-elf Euro (€1000) ma kienitx veritjiera imma falza u dan ghaliex hadd mir-residenti ma kien ser ikollu jhallas tali ammont. Il-Prosekuzzjoni ssostni wkoll li l-pjan maqbul kien li malli r-resident jircievi lura s-sussidju ta' nofs l-ispiza *ossia* s-somma ta' tlett elef Euro (€3000) minn ghand il-Gvern, dan kellu jghaddi dawn il-flus lil Godfrey

Formosa. Il-Prosekuzzjoni tishaq li tali strategija kienet orkestrata minn Godfrey Formosa u b'hekk il-Kunsill Lokali rrenda ruhu komplici billi spicca ko-ordinatur ta' tali sistema li l-Prosekuzzjoni ssejjhielha bhala wahda frawdolenti.

Illi, in segwitu ta' dan kollu, gew intavolati l-prezenti proceduri kriminali odjerni fil-konfront tal-membri kollha tal-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz, inkluz tas-Segretarja Ezekuttiva tal-istess Kunsill. Proceduri ohra kriminali separati gew intavolati fil-konfront ta' Godfrey Formosa.

Da parte taghha, id-difiza ssostni li dak li gie prodott mill-Prosekuzzjoni ma ghandu bl-ebda mod iwassal ghal sejbien ta' htija tal-imputati kollha f'dawn il-proceduri u dana ghar-ragunijiet imsemmija mill-istess difiza fis-sottomissjonijiet orali taghha.

Ikkunsidrat

Illi l-Qorti tinnota li fil-konfront tal-imputati gew addebitati diversi Artikoli tal-Ligi li skond l-Avukat Generali tista' tinsab htija fihom: uhud mill-Artikoli huma identici ghal uhud mill-imputati u uhud m'humiex.

L-Ewwel (1) Imputazzjoni
(Artikoli 41, 42, 308, 309 u 310 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta)
Illi huma l-imputati kollha li gew addebitati b'din l-imputazzjoni li permezz taghha l-imputati qed jigu akkuzati b'tentattiv ta' komplicita' ma' Godfrey Formosa fir-rigward ta' frodi b'eghmil qarrieqi jew f'kazijiet ohra ta' qligh b'qerq.

Illi Artikolu 308 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta jirrigwarda "Frodi b'eghmil qarrieqi". Illi biex jissussisti r-reat tal-frodi jew truffa gie ritenut diversi drabi fil-gurisprudenza u fis-sentenzi tal-Qrati taghna illi jridu jinkonkorru diversi elementi. Ibda biex irid ikun hemm ness bejn is-suggett attiv u s-suggett passiv tar-reat u cioé bejn min qieghed jikkommetti r-reat u l-vittma. Hemm imbaghad l-element materjali ta' dana r-reat u cioé l'uzu ta' ingann jew raggieri li jwasslu lill-vittma sabiex isofri it-telf patrimonjali.

Finalment huwa necessarju li jkun hemm l-element formali tar-reat konsistenti fid-dolo jew fl-intenzjoni tat-truffatur jew frodatur li jinganna u dana sabiex jikseb profitt jew vantagg ghalih innifsu. Jekk xi wiehed jew iktar minn dawn l-elementi huma nieqsa, allura r-reat tat-truffa ma jistax jissussisti.

Illi f'sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Charles Zarb** moghtija fit-22 ta' Frar 1993, il-Qorti ta' l-Appelli Kriminali ghamlet esposizzjoni ferm preciza, studjata u dettaljata ghar-rigward ta' l-elementi ta' dana r-reat. Il-Qorti bdiet sabiex esprimiet ruhha b'dan il-mod ghar-rigward ta' dana r-reat:

> *"Id-delitt tat-truffa huwa l-iprem fost il-kwalitajiet ta' serq inproprji u hu dak li fl-iskola u fil-legislazzjoni Rumana kien maghruf bhala steljolat u li jikkorrispondi ezattament ghat-truffa tal-Codice Sardo, ghal frodi tal-Kodici Toskan, ghal Engano jew Estafa fil-kodici Spanjol, ghal Bulra f'dak Portugiz, u ghal Esroquerie fil-Kodici Franciz. […]*
>
> *Id-disposizzjonijiet tal-Kodici taghna kienu gew mehuda minn Sir Adriano Dingli mill-paragrafu 5 ta' l-Artikolu 430 tal-Kodici delle Due Sicilie li hu identiku hlief ghal xi kelmiet insinjifikanti ghal Kodici Franciz (Artikolu 405) avolja dan, il-Kodici delle Due Sicile, it-truffa kien sejhilha Frodi […].*
>
> Skond gurisprudenza kostanti, l-ingredjenti ta' l-element materjali ta' dan id-delitt ta' truffa, huma dawn li gejjin.
>
> Fl-ewwel lok bhala suggett attiv ta' dan id-delitt jista' ikun kulhadd.
>
> Fit-tieni lok il-Legislatur, aktar mill-interess socjali tal-fiducja reciproka fir-rapport patrimonjali individwali, hawn qed jittutela l-interess pubbliku li jimpedixxi l-uzu ta' l-ingann u tar-raggieri li jinducu bniedem jiddisponi minn gid li fil-kors normali tan-negozju ma kienx jaghmel.

Fit-tielet lok hemm l-element materjali tat-truffa u jikkommetti d-delitt tat-truffa kull min:

a) b'mezzi kontra l-ligi, jew
b) billi jaghmel uzu minn ismijiet foloz jew
c) ta' kwalifiki foloz jew
d) billi jinqeda b'qerq iehor u
e) ingann jew
f) billi juri haga b'ohra sabiex igieghel titwemmen l-ezistenza ta' intraprizi foloz,
g) jew ta' hila;
h) setgha fuq haddiehor jew
i) ta' krediti immaginarji jew
j) sabiex iqanqal tama jew biza' dwar xi grajja kimerika, jaghmel qliegh bi hsara ta' haddiehor.

[...H]u necessarju biex ikun hemm ir-reat ta' truffa, li l-manuvri jridu jkunu ta' natura li jimpressjonaw bniedem ta' prudenza u sagacja ordinarja, li jridu jkunu frawdolenti u li hu necessarju li jkunu impjegati biex jipperswadu bl-assistenza ta' fatti li qajmu sentimenti kif hemm indikat fil-ligi. […]

Dwar l-artifizzji intqal mill-Qorti illi *"hemm bzonn biex ikun reat taht l-Artikolu 308 illi l-kliem jkun akkumpanjat minn apparat estern li jsahhah il-kelma stess fil-menti ta' l-iffrodat. Din it-tezi hija dik accettata fil-gurisprudenza ta' din il-Qorti anke kolleggjalment komposta fil-kawza* ***Reg vs. Francesco Cachia e Charles Bech*** *(03.01.1896 – Kollez.XV.350) li fiha intqal illi "quell' articolo non richiede solamente una asserzione mensioniera e falza, ma richiede inoltre che siano state impiegate, inganno, raggiro o simulazione, ed é necessario quindi che la falza asseriva sia accompagnata da qualche atto diretto a darla fede""*.

Illi fid-decizjoni fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Charles Zarb** kwotata hawn fuq, il-Qorti ta' l-Appell Kriminali iccitat lill-Imhallef Guzé Flores fejn qal illi:

"kif jidher mid-dicitura partikolari deskrittiva adoperata, hemm bzonn li tirrizulta materjalita' specifika li sservi ta' supstrat ghall-verosimiljanza tal-falsita' prospettata bhala vera u b'hekk bhala mezz ta' qerq. Ma huwiex bizzejjed ghal finijiet ta' dak l-artikolu affermazzjonijiet, luzingi, promessi, minghajr l-uzu ta' apparat estern li jirrivesti bi kredibilita' l-affermazzjonijiet menzjonjieri tal-frodatur. Il-ligi taghti protezzjoni specjali kontra l-ingann li jkun jirrivesti dik il-forma tipika, kwazi tejatrali, li tissupera il-kawtela ordinarja kontra s-semplici u luzingi, u li taghti li dawk l-esterjorita ta' verita kif tirrendi l-idea l-espressjoni felici fid-dritt Franciz mise-en-scene".

L-istess Imhallef Flores kompla jghid li:

"….Kwantu jirrigwarda l-element formali, cioé kwantu jirrigwarda d-dolo ta' dan ir-reat ta' truffa, jinghad illi jrid jkun hemm qabel xejn l-intenzjoni tal-frodatur li jipprokura b'ingann l-konsenja tal-flus jew oggett li jkun fi profit ingust tieghu. L-ingustizzja tal-profitt tohrog mill-Artikolu 308 tal-Kodici Kriminali fejn il-kliem "bi hsara ta' haddiehor" ma jhallux dubbju dwar dan. Jigifieri biex ikun hemm l-element intenzjonali tar-reat ta' truffa, hemm bzonn li s-suggett attiv tar-reat fil-mument tal-konsumazzjoni tieghu ikun konxju ta' l-ingustizzja tal-profitt u b'dan il-mod il-legittima produttivita' tal-profitt hija bizzejjed biex teskludi d-dolo."

Illi minn dina l-esposizzjoni maghmula mill-Qorti ta' l-Appell li iccittat diversi sentenzi ohra tal-Qrati taghna jidher illi l-elementi rikjesti sabiex jissussisti r-reat tal-frodi baqghu nvarjati fiz-zmien.

Illi f'sentenza moghtija mill-Corte di Cassazione Penale gie deciz illi element ewlieni fir-reat tal-frodi huwa *"l'elemento del danno patrimoniale"*. Biex imbaghad jissussisti dana t-tip ta' reat huwa necessarju illi jezistu *"I tre momenti di cui si compone il reato é cioé la produzione dell'artificio, nella successive induzione in errore e nella conseguenziale produzione dell'ingiusto profitto per l'agente." (Cassazione Penale Sez. II 3 ottobre 2006 n. 34179).*

Illi, ghar-rigward ta' dana l-element soggettiv tar-reat tat-truffa, kif gie ritenut mill-awtur Francesco Antolisei, ikkwotat f'sentenza ohra moghtija mill-Qorti ta' l-Appell Kriminali, cioé **Il-Pulizija vs. Patrick Spiteri**, deciza fit-22 ta' Ottubru 2004:

> *"L'agente […] deve volere non solo la sua azione, ma anche l'inganno della vittima, come conseguenza dell'azione stessa, la disposizione patrimoniale, come conseguenza dell'inganno e, infine, la realizzazione di quel profitto che costituisce l'ultima fase del processo esecutivo del delitto. Naturalmente occorre che la volonta' sia accompagnata dalla consapevolezza del carattere frodatorio del mezzo usato, dell'ingiustizzia del profitto avuto in mira e del danno che ne deriva all'ingannato."*

Illi Artikolu 309 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta jirrigwarda kull min, bi hsara ta' haddiehor, jaghmel xi qligh iehor b'qerq mhux imsemmi fl-Artikoli ta' qablu.

Illi mill-atti processwali jirrizultaw, fost l-ohrajn, is-segwenti:

- Saret sejha fil-Gazzetta tal-Gvern ghal Ghotja fuq Xiri ta' Sistema Fotovoltajici fis-Settur Domestiku (pagna 1489 ta' Dok. "AG 44" – *a fol.* 410). Din il-Gazzetta tal-Gvern iggib id-data tat-12 ta' Frar 2010, fejn il-prezz tax-xiri tas-sistema fotovoltajika gie mfisser bil-mod segwenti: *"il-prezz finali tax-xiri tas-sistema kif jidher fl-ircevuta fiskali jew fuq ir-rendikont ta' trasferiment tal-bank, kif jista' jkun il-kaz"* .

- Il-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz appunta Bord ta' Aggudikazzjoni minn nies esperti fil-materja u dana sabiex l-istess Kunsill Lokali setgha jiehu *feedback* minn ghand il-bord dwar min mill-applikanti kellu jintghazel.

- Gew imqassma fuljetti informattivi fid-djar lir-residenti permezz ta' liema fuljetti r-residenti gew avzati b'laqghat li kienu ser jigu mizmuma u f'liema fuljetti r-residenti gie spjegat lilhom x'inhi din l-iskema.

- Il-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz zamm laqghat mar-residenti tieghu.

- L-MRA fethet ufficju Ghawdex sabiex jigu sottomessi l-applikazzjonijiet in kwistjoni.

- Dr. Reuben Balzan xehed li l-MRA harget ittra lil kull applikant fejn l-applikanti gew infurmati li l-prezz li kellu jinghata ried ikun il-prezz wara li jitnaqqas kull skont jew *grant* jew *freebie*.

- Jirrizulta li fl-applikazzjoni, fost l-ohrajn, kien hemm immarkata s-segwenti kaxxa: *"I confirm that I (or any member of the household) have not obtained and will not obtain any other grants or subsidies for this system either from public or national funds or EU funds"* (*a fol.* 164).

- Kien biss f'ittra datata 12 ta' Marzu 2010 mibghuta mill-MRA lill-applikanti li l-applikanti gew infurmati bis-segwenti: *"The purchase price of the photovoltaic system considered by the Authority to award the grant, is the final purchase price of the system as shown in the fiscal receipt"* (*a fol.* 185).

- Oliver Brownrigg (President tar-REAM), liema REAM staqsiet x'kien qed jigri ezattament, ikkonferma li skond hu l-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz effettivament mexa b'mod nadif tant li l-istess Brownrigg ikkonferma dak li gie rapportat bhala li qal hu fil-gurnal *Times of Malta*

- Godfrey Formosa (ta' *Di Natura*) huwa kompetitur ta' diversi membri li jifformaw parti mir-REAM.

Illi, mehud in konsiderazzjoni dak li nghad hawn fuq, il-Qorti tinnota, minghajr tlaqlieq ta' xejn, li mill-atti processwali ma jirrizulta bl-ebda mod li l-imputati kienu b'xi mod komplici ma' Godfrey Formosa fir-rigward ta' xi tentattiv da parte taghhom sabiex jigi kommess xi frodi b'eghmil qarrieqi kif mahsub f'Artikolu 308 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta jew sabiex, bi hsara ta' haddiehor, jsir xi qligh iehor b'qerq mhux imsemmi fl-

Artikoli ta' qabel Artikolu 309 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta, kif jiddisponi l-istess Artikolu 309 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta.

Ghaldaqstant isegwi li l-ewwel (1) imputazzjoni addebitata fil-konfront tal-imputati ma gietx sodisfacentement pruvata u b'hekk l-imputati ser jigu liberati minnha.

It-Tieni (2) u t-Tielet (3) Imputazzjoni
(Artikoli 188 u 189 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta)

Illi huma biss l-imputati Anthony Formosa, Giovanni Mercieca u Joseph Sultana li qed jigu akkuzati b'dawn iz-zewg imputazzjonijiet. Filwaqt li Artikolu 188 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta jirrigwarda dikjarazzjoni falza jew taghrif falz, Artikolu 189 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta jirrigwarda kazijiet ohra ta' falsifikazzjoni u uzu ta' dokumenti foloz.

Illi mill-atti processwali jirrizulta li l-imputati Anthony Formosa, Giovanni Mercieca, u Joseph Sultana ssottomettew l-applikazzjoni taghhom fir-rigward tal-iskema in kwistjoni. Filwaqt li Anthony Formosa u Joseph Sultana jikkonfermaw dan meta hadu l-pedana tax-xhieda f'dawn il-proceduri u dan jirrizulta wkoll fl-istqarrijiet rilaxxati minnhom (Dok. "AG 30" – *a fol.* 337 *et seq.*; Dok. "AG 32" – *a fol.* 342 *et seq.*; Dok. "AG 36" – *a fol.* 353 *et seq.*; Dok. "AG 38" – *a fol.* 357 *et seq.*), fir-rigward ta' Giovanni Mercieca dan jirrizulta mill-istqarrijiet rilaxxati minnu (Dok. "AG 33" – *a fol.* 345 *et seq.*; Dok. "AG 35" – *a fol.* 350 *et seq.*).

Illi l-Qorti tinnota li fid-decizjoni moghtija fl-4 ta' Gunju 2008 mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-kawza fl-ismijiet **Il-Pulizija vs. Anton Vassallo**, il-Qorti tal-Appell Kriminali kellha s-segwenti xi tghid:

> "Ir-reat deskritt fl-Artikolu 188 tal-Kapitolu 9 jikkontempla forma ta' falsita` ideologika filwaqt illi dak imsemmi fl-Artikolu 189 jikkontempla forma ta' falsita` materjali.
>
> Fis-sentenza fl-ismijiet **Il-Pulizija v. Paul Galea** moghtija fis-17 ta' Ottubru 1997 din il-Qorti diversament presjeduta

qalet hekk dwar id-differenza bejn il-falz materjali u l-falz ideologiku: *"Id-differenza bejn il-falz materjali u l-falz ideologiku hi spjegata mill-awturi b'dan il-mod: filwaqt li fil-kaz tal-falz materjali d-dokument jigi ffalsifikat fl-essenza materjali tieghu, fil-falz ideologiku d-dokument ikun iffalsifikat biss fis-sustanza u cioé fil-kontenut ideali tieghu (Antolisei, F., Manuale di Diritto Penale – Parte Speciale II (Giuffre`, Milano, 1986), p. 604). Fi kliem Manzini (Trattato, v. VI, n. 2296, p. 829) ikun hemm falsita` materjali meta d-dokument ikun wiehed mhux genwin (jigifieri jew meta l-awtur apparenti ma jkunx l-awtur reali tad-dokument jew meta d-dokument ikun issubixxa alterazzjonijiet wara l-formazzjoni definittiva tieghu), mentri fil-falz ideologiku, ghalkemm id-dokument ikun genwin "non e` veridico, perche` colui che lo ha formato gli fa dire cose contrarie al vero".*

Ghall-finijiet tad-dottrina in tema ta' falsita` ikun hemm dokument kull fejn hemm kitba, attribwibbli ghal persuna identifikabbli, liema kitba tkun tikkontjeni esposizzjoni ta' fatti jew dikjarazzjoni ta' volonta` (Antolisei, F., op. cit., p. 594). S'intendi, b'kitba wiehed ma jifhimx biss is-sinjali alfabetici, izda tinkludi dawk numerici, stenografici u anke kriptografici, basta li dik il-kitba tesprimi hsieb li jkun jiftiehem minn kulhadd jew minn certu numru ta' nies. Il-kitba f'dan is-sens tista' ssir kemm bl-id kif ukoll b'mezzi mekkanici, b'mezz indelibbli jew li jista' jithassar u fuq kwalsiasi mezz li jista' jiehu, imqar temporaneament, il-messagg – karta, parcmina, injam, gebel, hadid, plastik, etc."

Fil-kaz in ezami, kwantu ghat-tieni imputazzjoni, l-appellant ma kien mitlub qatt jaghmel dikjarazzjoni, stqarrija jew jaghti taghrif f'dokument mahsub ghal awtorita` pubblika. Kwantu mbaghad it-tielet imputazzjoni, minn imkien ma jirrizulta illi n-*number plates* kienu ffalsifikati (ara wkoll fl-istess sens Appell Kriminali **Il-Pulizija vs. Elton George Spiteri**, 23 ta' Marzu 2007)".

Illi, filwaqt li l-Qorti taghmel riferenza ghal konsiderazzjonijiet li saru fir-rigward tal-ewwel (1) imputazzjoni, tinnota wkoll, wara li jittiehdu in konsiderazzjoni dak li jirrizulta mill-atti processwali u wara li tqies x'inhuma l-elementi sabiex tinstab htija taht Artikoli 188 u 189 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta li bl-ebda tigbid tal-immaginazzjoni ma jista' jinghad li l-imputati Anthony Formosa, Giovanni Mercieca u Joseph Sultana ghandhom jitqiesu li huma hatja ta' Artikoli 188 u 189 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta kif qed jigi addebitat fil-konfront taghhom fit-tieni (2) u fit-tielet (3) imputazzjonijiet u dana *stante* li dawn l-imputazzjonijiet ma jirrizultawx.

Ghaldaqstant, lanqas it-tieni (2) u t-tielet (3) imputazzjonijiet addebitati fil-konfront tal-imputati msemmija f'dawn iz-zewg imputazzjonijiet ma gewx sodisfacentement pruvati u b'hekk l-imputati msemmija ser jigu liberati minn dawn l-imputazzjonijiet.

Ir-Raba' (4) u l-Hames (5) Imputazzjoni
(Artikoli 42, 188 u 189 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta)

Illi huma biss l-imputati Noel Formosa, Anthony Formosa, u Luigia Grima li qed jigu akkuzati b'dawn iz-zewg imputazzjonijiet. Taht dawn iz-zewg imputazzjonijiet l-imputati msemmija qed jigu akkuzati li rrendew ruhhom komplici flimkien ma' Godfrey Formosa u ohrajn fir-rigward ta' dikjarazzjoni falza jew taghrif falz taht Artikolu 188 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta u fir-rigward ta' kazijiet ohra ta' falsifikazzjoni u uzu ta' dokumenti foloz taht Artikolu 189 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta.

Illi l-Qorti tinnota li filwaqt li Noel Formosa xehed li huwa anqas biss applika ghall-iskema u dan jirrizulta wkoll f'wahda mill-istqarrijiet rilaxxati minnu (Dok. "AG 25" – *a fol.* 323 *et seq.*), Luigia Grima stqarret fl-istqarrija rilaxxata minnha (Dok. "AG 41" – *a fol.* 363 *et seq.*) li kien zewgha li kien iffirma fuq l-applikazzjoni . Fir-rigward ta' Anthony Formosa diga nghad aktar il-fuq f'din is-sentenza li huwa ssottometta l-applikazzjoni tieghu meta ha l-pedana tax-xhieda f'dawn il-proceduri u dan jirrizulta wkoll fl-istqarrijiet rilaxxati minnu (Dok. "AG 30" – *a fol.* 337 *et seq.*; Dok. "AG 32" – *a fol.* 342 *et seq.*). Il-Qorti tistaqsi ghala l-imputat

Anthony Formosa gie akkuzat kemm bit-tieni (2), bit-tielet (3), bir-raba' (4) u bil-hames (5) imputazzjoni! Filwaqt li l-Qorti taghmel riferenza ghal dak li gie kkunsidrat hawn fuq fir-rigward tat-tieni (2) u tat-tielet (3) imputazzjoni, tinnota li f'dan il-kaz ma jirrizulta l-ebda komplicita' da parte tal-imputati msemmija fir-raba' (4) u fil-hames (5) imputazzjoni sabiex jikkommettu dak li gie addebitati lilhom f'dawn l-imputazzjonijiet. Ghaldaqstant, lanqas ir-raba' (4) u l-hames (5) imputazzjonijiet addebitati fil-konfront tal-imputati msemmija f'dawn l-imputazzjonijiet ma gewx sodisfacentement pruvati u b'hekk dawn l-imputati ser jigu liberati minn dawn l-imputazzjonijiet.

Ikkunsidrat

Illi minkejja li l-Qorti *tista'* tispekula dwar dak li setgha gara, madanakollu dawn huma biss kongetturi u xejn ibbazat fuq provi konkreti fl-atti. Is-suspetti (!) li wiehed jista' jkollu fl-imputati jizvanixxu assolutament fix-xejn wara li l-atti processwali **kollha** jittiehdu in konsiderazzjoni.

Illi l-Qorti hija tal-fehma li dan il-kaz sfortunat setgha jigi investigat ahjar mill-Pulizija u setgha jigi evitat li l-imputati (persuni li kienu jiffurmaw parti mill-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz) jitressqu l-Qorti u jkollhom jaffacjaw akkuzi serji kriminali fil-konfront taghhom. Jirrizulta li l-ghan ahhari tal-membri tal-Kunsill Lokali ta' San Lawrenz kien dak li l-lokalita' imsemmija tkun wahda ekologika u sostenibbli u li jigi offert l-ahjar prodott lir-residenti bi hlas baxx. Il-Qorti xtaqet li dan il-kaz jigi deciz aktar malajr pero, bhal ma taf il-Prosekuzzjoni u l-imputati fil-kawza odjerna, kien hemm problemi li din il-Qorti kif preseduta ma kellhiex kontroll fuqhom, inkluz dik li din il-kawza kienet qed tinstema' flimkien ma' kawza ohra.

Ikkunsidrat

Illi, tenut kont ta' dak kollu li nghad hawn fuq, l-ebda wahda mill-imputazzjonijiet addebitati fil-konfront tal-imputati ma giet

sodisfacentement pruvata u b'hekk l-imputati ser jigu liberati mill-imputazzjonijiet kollha addebitati fil-konfront taghhom.

Ghal dawn il-motivi, il-Qorti, ma ssibx lill-imputati Noel Formosa, Anthony Formosa, Giovanni Mercieca, Joseph Sultana, Luigia Grima u Lucia Anna Haber hatja tal-imputazzjonijiet kollha migjuba kontra taghhom u b'hekk tilliberahom minnhom.

Finalment, *stante* li l-imputati gew liberati mill-imputazzjonijiet kollha migjuba fil-konfront taghhom, il-Qorti tichad it-talba tal-Prosekuzzjoni sabiex l-imputati jigu kkundannati jhallsu l-spejjez li jkollhom x'jaqsmu mal-hatra ta' esperti jew periti fil-proceduri hekk kif ikkontemplat fl-Artikolu 533 tal-Kapitolu 9 tal-Ligijiet ta' Malta.

Dr. Neville Camilleri
Magistrat

Ms. Mary Jane Attard
Deputat Registratur